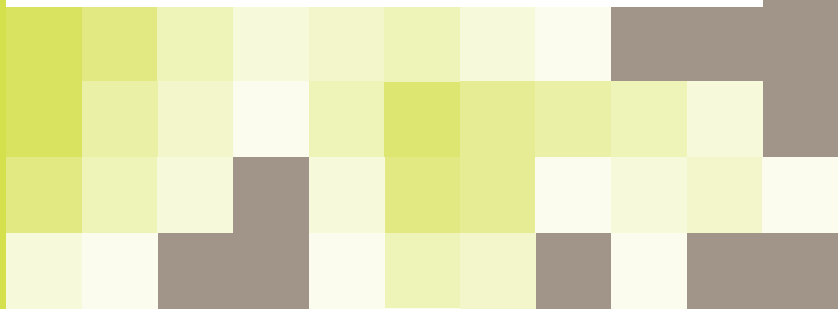

Zavezani odgovornim rešitvam

Sklad za financiranje razgradnje NEK
in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK

Ustvarjamo z energijo

Jedrska energija je del slovenske stvarnosti vsaj od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ko se je začela gradnja jedrske elektrarne v Krškem. Ob izgradnji in začetku obratovanja jedrske elektrarne je vprašanje njene razgradnje ter končnega odlaganja radioaktivnih odpadkov ostalo neodgovorjeno. Ker je šlo za kompleksno vprašanje, povezano predvsem z zagotavljanjem sredstev za njegovo izpolnitev, je ostalo nerešeno več kot dve desetletji. Odgovor nanj smo dokončno oblikovali v samostojni Sloveniji, z vsem zavedanjem odgovornosti, položene na naša ramena.

Odgovorna družba ni tista, ki ne proizvaja odpadkov ali ki ne uporablja jedrske tehnologije, temveč tista, ki prepozna svoje dolžnosti in obveznosti ter jih odgovorno izpolnjuje. Sklad za financiranje razgradnje NEK in za odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK (Sklad NEK) je bil ustanovljen v duhu te odgovornosti. Njegovo osrednje poslanstvo je bilo tedaj in ostaja tudi danes zagotoviti učinkovito in trajno rešitev tako razgradnje NEK kot tudi v njej proizvedenih radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva.

“ Sklad NEK vse od svoje ustanovitve namensko zbira in plemeniti sredstva, s katerimi bomo zagotovili izvedbo vseh zastavljenih ciljev. Tudi v mojem mandatu direktorja Sklada NEK strokovnost, uspešnost in transparentnost poslovanja ostajajo osrednja vodila našega delovanja. ” Janko Strašek, direktor

Sklad NEK sredstva dobiva iz deleža energije, proizvedene v NEK in prodane v Sloveniji, njegova osrednja naloga pa je, da ta sredstva plemeniti ter skrbi za njihovo namensko porabo. Tako zares ‘ustvarjamo z energijo’. Ustvarjamo pogoje za odgovorno izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz dejstva, da v Sloveniji uporabljamo jedrsko tehnologijo. Te odgovornosti se zavedamo in je ne prelagamo na generacije, ki prihajajo.

Na podlagi sprejetih zakonskih okvirov je Sklad NEK leta 1995 začel delovati, mesečna vplačila pa je zagotavljala jedrska elektrarna v Krškem. Zakon je določil, da se v Sklad NEK vplačuje delež od razlike med proizvodno in prodajno ceno vsake kilovatne ure električne energije, proizvedene v NEK in prodane v Sloveniji. Ta sredstva Sklad NEK z modrim nalaganjem plemeniti in tako postopno zagotavlja zbiranje sredstev, potrebnih za izpolnitev vseh zastavljenih ciljev.

Velikega pomena je bila tudi sklenitev Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v NEK, z njenim izkoriščanjem in razgradnjo,² ki med drugim določa, da sta državi dolžni zagotoviti vsaka polovico potrebnih sredstev – vsaka z vplačevanjem v svoj posebni sklad.

Z letom 2004 je zavezanec za vplačilo sredstev v Sklad NEK postalo podjetje ELES GEN, ki se je kasneje preimenovalo v podjetje GEN energija. Gre za energetska podjetje, ki je pravni naslednik slovenskih vlagateljev v NEK, in ki sedaj skrbi za redno vplačevanje sredstev v Sklad NEK.

¹ Sklad NEK je bil ustanovljen na podlagi Zakona o Skladu za financiranje razgradnje NEK in odlaganje radioaktivnih odpadkov iz NEK (Ur. l. RS, št. 75/94, št. 35/96, št. 24/2003).

² Ur. l. RS-MP, št. 5/2003

◀ Pogled nazaj

Skład NEK je bil ustanovljen decembra 1994.¹ Z zakonom, ki ga je ustanovil, se je začelo sistemsko reševanje načina financiranja razgradnje NEK in trajnega odlaganja radioaktivnih odpadkov ter izrabljenega jedrskega goriva. Zapolnitev te pravne vrzeli je v ospredje postavila zagotavljanje potrebnih sredstev, ki pod nadzorom izvršne, zakonodajne in sodne veje oblasti poteka v samostojni finančni instituciji – Skladu NEK.

Cilji in poslanstvo Sklada NEK

Marca 2005 je posebna slovensko-hrvaška strokovna komisija odobrila Program razgradnje NEK in odlaganja nizko in srednje radioaktivnih odpadkov ter izrabljenega jedrskega goriva. V njem je tudi ocena stroškov razgradnje NEK, ki se giblje med 1,15 in 1,7 milijarde evrov, iz te ocene in drugih določil programa ter pristojnih zakonov izhajajo osnovni cilji Sklada NEK.

Osnovni cilji Sklada NEK so:

- pravočasno zbrati ustrezna sredstva;
- z uspešnim nalaganjem zbranih sredstev zagotoviti donosnost naložb, ki mora letno dosegati 4,29-odstotno realno rast glavnice;³
- zagotoviti izvedbo vseh faz dekomisije NEK in odlaganja radioaktivnih odpadkov ter izrabljenega goriva iz NEK.

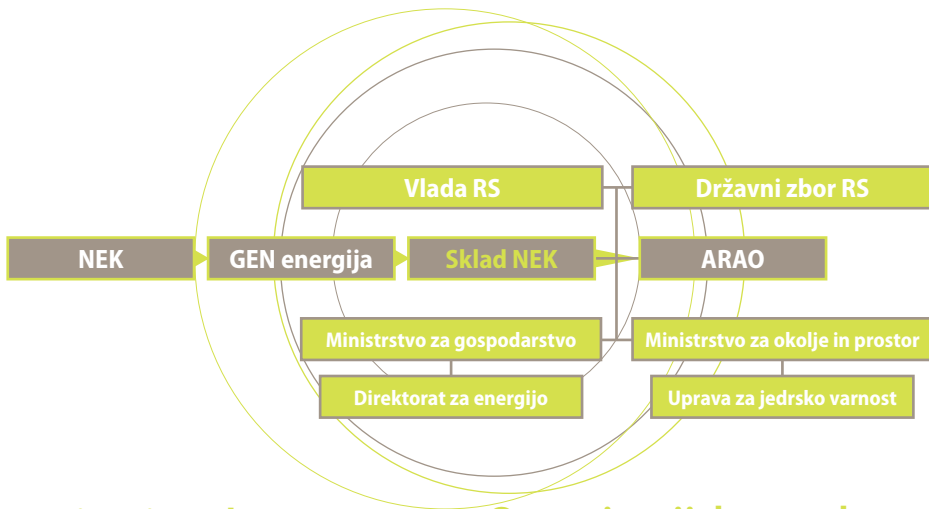
Poleg teh ciljev pa je trajnega pomena za Sklad NEK tudi delovanje, skladno s svetovno in evropsko prakso.

Da bi izpolnili zastavljene cilje, Sklad NEK skrbi za zbiranje prispevka, uspešno nalaganje zbranih sredstev, vse bolj pa se bliža tudi obdobje, ko bo Sklad NEK skrbel tudi za racionalno porabo teh sredstev. Prvi večji projekt, financiran iz sredstev, zbranih v Skladu NEK, bo gradnja odlagališča za nizko in srednje radioaktivne odpadke, ki mora začeti z obratovanjem najkasneje leta 2013.

Prispevek za Sklad NEK

Prispevek je določen v programu razgradnje NEK, in sicer znaša 3 evre za megavatno uro oziroma 0,3 evrocenta za kilovatno uro električne energije, proizvedene v NEK in prodane v Sloveniji.

³ Program za razgradnjo NEK je do leta 2004 predvideval minimalno donosnost v višini 3 odstotkov, od leta 2005 naprej pa je minimalna zahtevana donosnost 4,29 odstotka.

Institucionalna struktura Sklada NEK

Po svojem delokrogu Sklad NEK deluje na področju več državnih struktur, povezanih z vprašanjem jedrske energije, vendar z njimi ni neposredno povezan. To mu daje poseben položaj, ki mu omogoča ohranjanje neodvisnosti.

Skład NEK je ustanovil Državni zbor RS, na njegovo delovanje neposredno vpliva tudi Vlada RS, ki mora dati soglasje k statutu, naložbeni politiki, finančnemu načrtu, zaključnemu računu in poročilu o poslovanju Sklada NEK.

Organizacijska struktura Sklada NEK

Poslovanje Sklada NEK vodi direktor, ki ga na podlagi javnega razpisa na predlog upravnega odbora za mandat štirih let imenuje Vlada Republike Slovenije.

Direktor nadzira delovanje strokovnih služb Sklada NEK, ki jih sestavljajo svetovalci za ekonomsko finančna vprašanja in računovodska služba, ter vodi, usklajuje in organizira poslovanje institucije, skrbi za uresničevanje dejavnosti Sklada NEK ter ga zastopa.

Upravni odbor Sklada NEK

Sklad NEK upravlja upravni odbor, ki ga sestavljajo predsednik in štirje člani. Predsednika in dva člana upravnega odbora imenuje Državni zbor RS kot ustanovitelj Sklada NEK, po enega člana pa imenujeta Vlada RS (kot izvršilno telo državne oblasti) in lokalna skupnost, na območju katere stoji NEK.

Med najpomembnejše pristojnosti upravnega odbora sodijo sprejemanje in skrb za uresničevanje:

- naložbene politike Sklada NEK;
- finančnega načrta Sklada NEK;
- zaključnega računa in poročila o poslovanju;
- splošnih in drugih aktov Sklada NEK;
- smernic in navodil za delo direktorja.

Pristojnosti upravnega odbora so na področju priprave dokumentov naložbene politike, finančnega načrta, zaključnega računa in poročila o poslovanju vezane na soglasje Vlade Republike Slovenije.

“ Sklad NEK je primer dobre prakse, saj s transparentnim in strokovnim delovanjem izpolnjuje zastavljene cilje. Pridobljene izkušnje so pomembne tudi mednarodno in eden izzivov, ki Sklad NEK čakajo v prihajajočem obdobju, je tudi vzpostavljanje še boljšega sodelovanja z različnimi partnerji pri nas in v tujini ter predstavljanje Sklada NEK kot odprte strokovne institucije. ”

Romana Jordan Cizelj, predsednica UO

Nadzorni odbor Sklada NEK

Nadzor nad delom Sklada NEK je v pristojnosti Nadzornega odbora, ki ga sestavljajo predsednik in devet članov. Vse člane nadzornega odbora imenuje Državni zbor RS, njihov mandat je pet let, njihova osrednja pristojnost pa je nadzor zakonitosti dela upravnega odbora in direktorja Sklada NEK.

Poleg tega nadzorni odbor tudi:

- preverja zaključni račun in poročilo o poslovanju Sklada;
- enkrat letno poroča Državnemu zboru RS.

Naloga Sklada NEK ni le zbiranje sredstev, temveč njihovo plemenitenje. Sklad NEK tako sredstva, ki jih prejme od deleža električne energije, proizvedene v NEK in prodane v Sloveniji, nalaga v prvorazredne vrednostne papirje in depozite pri poslovnih bankah. Nalaganje mora biti skladno z naložbeno politiko Sklada NEK, ki se sprejema vsako leto posebej, k njej pa mora dati svoje soglasje tudi Vlada Republike Slovenije.

Zaradi zagotavljanja varnosti naložb si Sklad NEK postavlja določene omejitve glede razpršenosti naložb, prednost imajo naložbe s stabilno rastjo, ki hkrati zagotavljajo visoko likvidnost sredstev. Temeljni merili pri odločitvi za posamezno investicijo sta njena stopnja donosa in pričakovana varnost investicije. Od leta 2003 Sklad NEK lahko nalaga sredstva tudi v delnice investicijskih družb, točke vzajemnih skladov in strukturirane finančne produkte z zajamčenim donosom.

Osnovna vodila naložbene politike Sklada NEK:

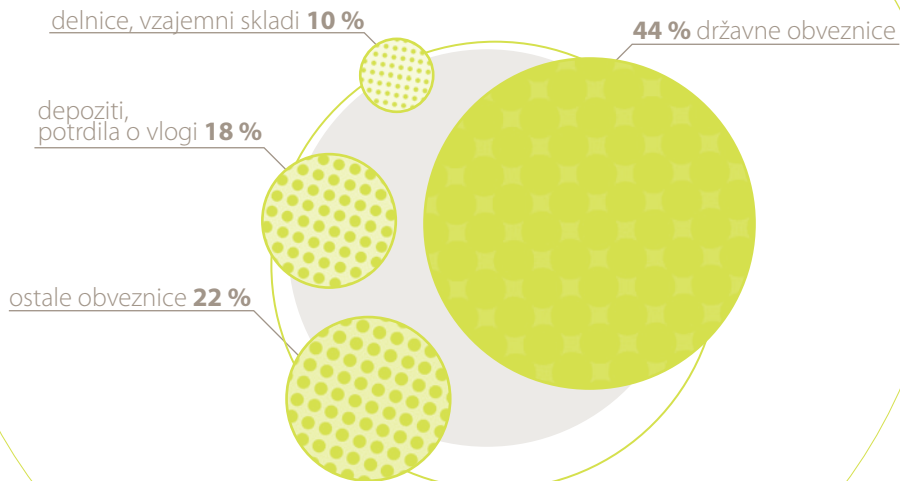
- najmanj 30 odstotkov sredstev mora biti v državnih obveznicah;⁴
- naložbe morajo biti razpršene v vrednostnih papirjih različnih izdajateljev;
- največ 5 odstotkov naložb sme biti v vrednostnih papirjih istega izdajatelja ter z njimi povezanih izdajateljev.

Poslovanje in naložbena politika Sklada NEK

⁴ Gre za vrednostne papirje, katerih izdajatelji so Republika Slovenija, Banka Slovenije, država članica Evropske unije, država članica OECD ali mednarodna finančna organizacija, za katero jamči ena od teh oseb.

Pri oblikovanju naložbene politike Sklada NEK mora biti vselej v prvi vrsti razmislek o zagotovitvi minimalnega dolgoročnega cilja poslovanja – ta postavlja načrtovano letno donosnost, ki mora biti dosežena, na 4,29 odstotka realne rasti glavnice. Investicijska politika Sklada NEK je usmerjena k ciljem doseganja primerne varnosti, donosnosti in likvidnosti – z razpršenostjo naložb in njihovim strokovnim upravljanjem doseči stabilno in donosno naložbo.

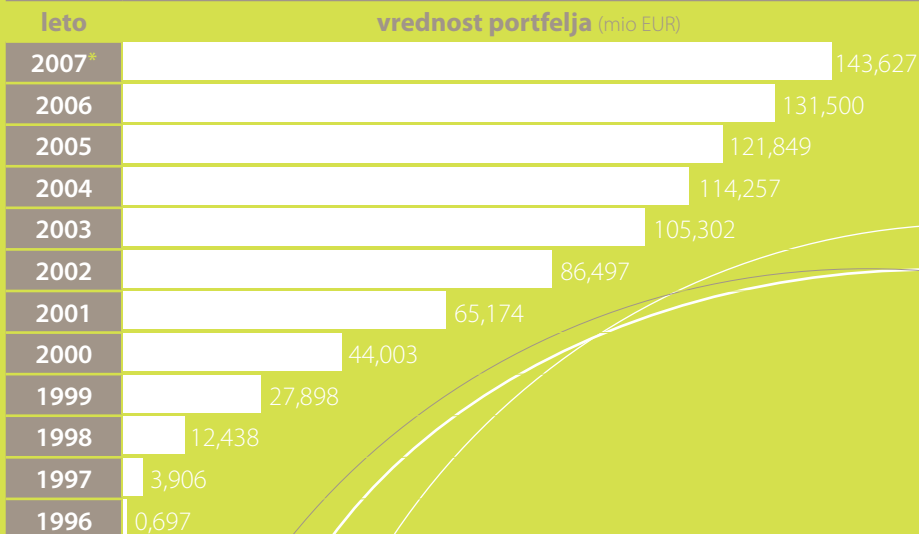

Finančni portfelj Sklada NEK

Kot prikazuje spodnji graf, so prihodki od financiranja Sklada NEK vsako leto rasli. Ob polletju 2007 je tako vrednost finančnega portfelja Sklada NEK znašala 143.627.831,64 evra; donos portfelja na letni ravni pa je znašal 7,07 odstotka, kar pomembno presega minimalni zastavljeni cilj donosnosti in kaže na uspešnost naložbene politike Sklada NEK.

Vrednost finančnega portfelja po letih

*vrednost ob polletju

Lokalne skupnosti

Vlada Republike Slovenije je leta 2003 sprejela uredbo, ki določa, da je Sklad NEK od 1. januarja 2004 zavezanec za plačilo nadomestila občinam Krško, Brežice in Sevnica. Gre za nadomestilo za omejeno rabo prostora za skladiščenje nizko in srednje radioaktivnih odpadkov na območju NEK.⁵ To nadomestilo, ki je leta 2006 znašalo 2,4 milijona evrov, predstavlja največji odhodek Sklada NEK.

Sklad NEK je tudi družbeno odgovorna institucija, saj se zaveda, da je za uspešno poslovanje in celovito izpolnjevanje vizije delovanja in umeščenosti v družbeno okolje nujno sodelovati tudi v družbenem življenju. S programom dotacij Sklad NEK podpira pomembne lokalne organizacije ali organizacije, ki skrbijo za širjenje in spodbujanje znanja na področju tehnične kulture.

⁵ Z nastankom občine Kostanjevica na Krki, ki se je odcepila ob krške občine, bo del sredstev prešel tudi na novonastalo občino, vendar se morata o tem sporazumeti obe občini. Sklad NEK pa bo nato upošteval in izvajal njuno odločitev.

ARAO

Od leta 1998 Sklad NEK tudi financira dejavnosti Agencije za radioaktivne odpadke (ARAO). Financiranje dela agencije, ki za Sklad NEK pomeni investicijsko vlaganje, zajema v prvi vrsti projekte in študije s področja ravnanja z radioaktivnimi odpadki in izrabljenim jedrskim gorivom v NEK. Gre za drugi največji odhodek Sklada NEK, saj je od konca leta 1998 do konca leta 2006 sofinanciral projekte ARAO v višini 5,9 milijona evrov. Samo leta 2006 je Sklad NEK za financiranje projektov in študij ARAO namenil dva milijona evrov.

Osnovni cilj delovanja ARAO je sicer zagotoviti učinkovito, varno in odgovorno ravnanje z vsemi vrstami radioaktivnih odpadkov pri nas, kar sovпада z delokrogom in poslanstvom Sklada NEK.

Pogled naprej

Pred Skladom NEK je ob ohranjanju statusa strokovne institucije in nadaljevanja dela na področju plemenitenja sredstev tudi vrsta novih izzivov. Ti so povezani predvsem z vprašanjem namenske porabe zbranih sredstev. Začenja se namreč prvo obdobje večjega investiranja, in sicer zagotovitev izvedbe vseh faz izgradnje odlagališča za nizko in srednje radioaktivne odpadke. Do leta 2008 mora biti dokončno izbrana lokacija odlagališča, samo odlagališče pa naj bi bilo zgrajeno do leta 2010 (zadnji zakonsko določen rok za njegovo izgradnjo je leto 2013). Večji investicijski projekti zahtevajo tudi vse bolj dejavno vlogo Sklada NEK pri nadzoru in odločanju o porabi sredstev.

Poleg neposrednih izzivov, ki jih prinaša porast investicijskega financiranja, se želi Sklad NEK javnostim predstaviti kot odprta strokovna institucija in še izboljšati sodelovanje ter povezovanje z jedrsko stroko doma in v tujini, drugimi institucijami, s katerimi si deli področje dejavnosti, ter lokalnimi skupnostmi.

Iz vseh dejavnosti, ki jih Sklad NEK že izvaja, ter predstavljenih novih izzivov in projektov, ki Sklad NEK še čakajo, je razvidno, da si je vodstvo zastavilo ambiciozen program dela. Ta se že udejanja, pomembne naloge pa ga še čakajo tudi v prihajajočem obdobju.

Pomembno je, da se vselej budno spremlja razvoj dogajanj, ki sodijo v delokrog Sklada NEK, in sicer v strokovnih in drugih pristojnih institucijah doma in v tujini. V prvi vrste gre v tem kontekstu za delovanje Mednarodne agencije za jedrsko energijo (IAEA) in pristojnih institucij Evropske unije. S ponosom lahko zatrdimo, da je slovenski model zbiranja sredstev za odgovorno rešitev razgradnje NEK in odlaganja radioaktivnih odpadkov in izrabljenega jedrskega goriva, primer dobre prakse tudi v mednarodnem merilu.

Sklepna beseda

Osrednji vodili delovanja Sklada NEK sta vselej bili in ostajata zagotavljanje varnosti nalaganja sredstev in transparentnost poslovanja. S poslovanjem, pri katerem smo dosledno upoštevali ti vodili, smo si pridobili verodostojnost. Strokovno in konsistentno delo Sklada NEK se mora ne le nadaljevati, temveč tudi nadgrajevati.

Zbiranje sredstev v posebnem skladu se je izkazalo kot najbolj primerno, saj institucionalna oblika sklada omogoča:

- preglednost;
- javni nadzor;
- namembnost porabe zbranih sredstev.

Ob sklepu te kratke predstavitve lahko ugotovimo, da Sklad NEK sodi med racionalne vlagatelje, ki iščejo najugodnejše kombinacije med pričakovano donosnostjo naložbe in tveganjem, ki ga ta predstavlja. Pri poslovanju je bil vsa leta uspešen, saj je konstantno presegal minimalni dolgoročni cilj poslovanja in tako zagotavljal uresničevanje zadanih nalog. Sklad NEK deluje skladno z najboljšo svetovno in evropsko prakso, za njegove uspešne rezultate pa sta zaslužna odgovorno delo ter spoštovanje in upoštevanje vseh akterjev, vpetih v delokrog, ki ga Sklad NEK pokriva.

Sklad NEK je tako na dobri poti k izpolnitvi obveznosti, zaradi katerih je bil ustanovljen. Njegovo uspešno delovanje omogoča odgovorno reševanje posledic uporabe jedrske energije, ki ga lahko postavimo za zgled tudi drugim. Kot smo dejali že na začetku: »Ustvarjamo z energijo« - omogočamo odgovorne rešitve. To ostaja naše poslanstvo tudi v prihodnje.